

דאג להתעברות פרותיך!

בתיכנון עונת ההרבעות. ראשית — "תכין" את הפר שלך. אל תאכיס אותו באותה שחת מעופשת אשר הפרות בחלו בה. הגש לו את השחת המשובחת ביותר, את התחמיץ הטוב ביותר ומזון מרוכז בכמות השווה לפתות לזו שמוגשת לפרה המניבה 10 ליטר חלב; זאת עשה, לפחות שישה שבועות עד חדשים קודם תחילתה של תקופת ההרבעות, המשיך בתפריט זה משך כל העונה.

אל תפטם את הפר עד כי לא יוכל לעמוד על רגליו האחוריות. אולם אל תחשוש מפני תוספת משקל כל שהיא — יהא לבך סמוך ובטוח שזו תיעלם כלעומת שבאה כאשר יתחיל לעבוד.

ועתה, הפרות. עליך לערוך את התפריט בהתחשב עם ההרבעות ממש כשם שאתה עושה זאת בהתחשב עם תנובת החלב. הקפד שמנת המזון תכיל את כל המינראלים והוויטאמינים הדרושים. רופא הבהמות שלך צריך לדעת מהם המינראלים הראויים להמלצה. היה בטוח שפרך תיך אינן סובלות מתת-תזונה. בדוק לפחות את התחמיץ אשר אתה מגיש להן. על מנת שתדע בבטחה מהי כמות המים המוגשת במס' פוא!

מנהל הענף יקבע את המועד בו תחל עונת ההרבעות, והוא אף יקבע מהו אורך התקופה שבין המלטה והרבעה. בדרך כלל, שמונה שבועות הינם התקופה הנאותה. הפסקה קצרה יותר נוטה להוריד את תנובת החלב בתקופה הנור כחית ואף את זו של התקופה הבאות. מצד שני, נראה כי ככל שדוחים יותר את ההרבעה, לאחר אותם החודשיים, כן מקשה הפרה להתעבר.

פרות המוחזקות בסככות צריכות להיות בעלות שלטים אינדיבידואליים, בהם מצויינים שמן, תאריך ההמלטה, התאריך שממנו ואילך אפשר להרביע את הפרה ותאריכי ההרבעות. פרות המוחזקות במכלאה צריכות להיות בעלות שי-לוט דומה בביתן.

ועתה הגענו סוף סוף לחשוב ביותר בחי-

עקרות היא אחת מבעיותינו העיקריות. זוהי בעייה שנוקה מרובה והיא בבחינת מטרד מדכא לגבי הבוקר.

קל מאוד לתלות את האשמה בתחמיץ, במר-עה, בהיעדר שמש, בתנובות החלב הגבוהות, תוסר תנועה ומאח ואחת "סיבות" אחרות, ובכלל זה הבוקר השלומיאל, בעוד שלמעשה רבות מן הצרות הן מעשה ידינו, וקל מאוד לסלקן.

ראשית תלה עיניך במבנים. הביפר צריך להיות ממוקם כך שהפר יוכל לראות, לשמוע ולחשוב על יפהפיותיו שבהרמון. אם פרותיך מוחזקות בסככות, צריך תא הפר להיות חלק מן המבנה, וחצרו צריכה לגבול בזו של הפרות, כך שהן תוכלנה לחטוף שיחה עמו בכל עת שתחפצנה.

אם ביתן ולידו מכלאה לפרות במשקך, סדר את תא הפר כך שיהווה אף במקרה זה חלק מן המבנה, ואם אמנם תעשה זאת, דאג לתאורה מתאימה בסכיבה. הפרות מגלות את סימני התאנה לאו דווקא בשעות היום, ומטומ' טם הוא האיש, אשר ידחוף אפו בין פרים ופרות בחשיכה.

תכנון את תא הפר כך שאדם אחד יוכל להכניס לתוכו את הפרה ללא הסתכנות. דאג לכך שיהיו חלונות בסככה או בביתן, דבר המאפשר לעובד לשים עין על הפרות בכל עת היותן בחצר. סימני התאנה יכולים להיות קלים ביותר ובני-חלוף, כך שאפשר שלא להבי-חין בהם כל עיקר.

לאחר שסידרת את המבנים כראוי, החל

אספר שנודמנתי למשקים עם 5000—6000 בקט-ריות בסמ"ק בחלב הטבעי שלהם. מצאתי לנחוצי להעיר הערה זו, כי אני משער בנפשי את ההת-נגדות המתעוררת בלב הקורא הישראלי נוכח קריאה על דרכי עבודה אלה, כי לדעתי היא מחייבת גישה ביקורתית, "למוסכמות ולמקובלות" אצלנו.

ש. גל

עד כלות כוחם, אולם בדרך כלל אני מוצא שיטה זו כעדיפה.

לאחר ההרבעה וציון תאריכה במקום הנאות, יש לעקוב אחרי הפרה מקרוב כעבור שבועיים וחצי ואילך, שמא תגלה שוב סימני תאנה. מחזור התאנה של פרות נתון לתנודות, ואף באותה פרה עצמה יכול להשתנות אורך המחזור במידה ניכרת, ולכן אל תזח דעתך עם חלוף שלושה שבועות למן ההרבעה מבלי שנתגלו סימני תאנה מחודשים.

שאל את רופא הבהמות מהו המועד הרצוי לה, לאחר ההרבעה, לביצוע בדיקת ההריון. ישנם כאלה המבצעים את הבדיקות כעבור שישה שבועות, אולם רוב הרופאים מעדיפים שבעה שבועות לגבי מבכירות, ושמונה — לגבי פרות. דאג לבדיקת הריון של פרותיך. כל הוצאות הבדיקה תשתלמנה במוצאך פרה אחת ובה לך קוי הניתן לתיקון על נקלה, ובכך הוספת לך פתך פרה פוריה אחת, תחת היותה עקרה. ומאידך תהא זו שטות להעביד בפרך את הפר על פרה שאינה מסוגלת כלל להתעבר, ובמקרים כאלה יכול הרופא לחסוך לך הוצאות מרובות.

והרי לפניך הצוות שדואג להפראת העדר: בעל המשק, המתכנן ומקים בתבונה את בנייני הרפת, מנהל הענף בעל השיטה הברורה היערי לה, הבוקר המכיר מקרוב את בהמותיו; ולבסוף רופא הבהמות בעל הידיעה המקצועית והניסיון. אם כולם ישתפו פעולה כהלכה, לא יימנע ממך להביא את פרותיך לידי הריון.

מ. קוליר

(מתוך „פארמרס דייג'סט, אוקט' 1961)

הערה:

לכאורה, כאילו פטורים בוקרינו מלדאוג לדברים שנאמרו ברשימה, כי משליכים הם את כל יהבם על ההורעה המלאכותית. אולם לעתים קרובות מדי נשמעות תלונות על אי-התעברות בעדרינו ובוקרים לא מעטים פונים שוב לעזרתו של „פריעור“, המיוחזק במשק לחכלית הרבעות טבעיות. מסתבר שהוראותיו של מחבר הרשימה תזכינה באוזן קשבת של בוקרים לא מעטים גם בארצנו.

בורה — הבוקר בכבודו בעצמו. הוא האדם המצוי תמיד במקום, בעל המגע הקרוב והיומיומי עם הפרות; ועל מנת להביאן לידי התעברות במועדן, עליו להכיר אותן באורח אינדיבידואלי.

מנקודת ראות זו חושב אני כי אסור שאדם אחד יהא אחראי על עדר גדול מ־50 חולבות. ישנם עדרים רבים שהם גדולים יותר, וכידוע, סימני התאנה הינם שונים ביותר, ואינני מתאר לעצמי כי אדם אחד יכול להכיר ואף לזכור את שגינותיהן וכמיהותיהן של פרות במספר רב יותר. אם יחליט הבוקר לצפות עד שיראה את הפרה קופצת כמטורפת על כל הפרות בחצר ואז יביאנה לפר, הוא עתיד לצפות לכך זמן רב.

ישנן הפרות העומדות על עמדה כאשר פרות אחרות קופצות עליהן. אחרות תתחמקנה. ישנן כאלו שתגענה אל הפר. ישנן כאלו שתנובת חלבן יורד בתאנה, וישנן כאלו שתנובתן אף תעלה בהתייחמן. ישנן פרות שההפרשה מהפז ממש זורמת. במרבית הפרות נמצא הפרשה רי-רית, עכורה כל שהוא, סמוך לתחילתה של התאנה; הפרשה זו הולכת ומתבהרת לקראת שיא התאנה.

אני נוהג לציין על לוח הפרה את כל תא-ריכי התאנה שלה, מחוץ לתאנה הראשונה לאחר ההמלטה, כך, שבבוא העת להרביען, יודע אני בבירור רב למדי מתי עלי לצפות „להת-ייחמות“.

ועתה לעצם ההרבעה. השיטה של הבאת הפר אל הפרה, מגרעותיה עמה, ואני נוהג עתה להביא את הפרה אל הפר. אני לוקח איפוא את הפרה ומכניס אותה לעמדה ומניח אותה שמה למשך שעותיים ובינתיים פונה אני לעיסוקי האחרים. ישנם פרים ופרות האוהבים לעסוק קצת בחיזור; מכיר אני פרות אשר לא תחפוצנה בפר ברגעים הראשונים עם היכנסן לעמדה, בעוד שלאחר זמן מה הן תהיינה נוחות להרבעה. גם אחוז ההתעברות נראה כטוב יותר בעקבות שיטה זו. יש לנקוט שיטה זו בזהירות ובתבונה כאשר מלאכתם של הפרים מרובה; שמא יופעלו